

**PROTOCOL RADUNONZA COMMUNALA LUMNEZIA
13 DA MARS 2026**

2026/01

13 DA MARS 2026
CANZLIA COMMUNALA, 7144 VELLA
Palius 32D, 7144 Vella

Tractandas

1. Avertura	3
2. Protocol dalla radunonza communal da dils 17 d'october 2025 (2025/03).....	3
3. Protocol dalla radunonza communal da dils 12 da december 2025 (2025/04).....	4
4. Sanaziun indrezs da producziun d'energia a Schanaus Sut, vischinadi Lumbrein	4
a) Approbaziun dil project.....	4
b) Concessiun dil credit da frs. 1'100'000.--	4
5. Sanaziun pegna casa da scola a Lumbrein	7
a) Approbaziun dil project.....	7
b) Concessiun dil credit da frs. 325'000.--.....	7
6. Concessiun credit da planisaziun project infrastruttura da sport Bual a Vella	8
a) Approbaziun dil project.....	8
b) Concessiun dil credit da frs. 265'000.--.....	8
7. Varia	10

Protocol dalla radunonza communal Lumnezia (2026/01)

Datum: Venderdis, ils 13 da mars 2026
 Liug: Aula dalla casa da scola Sutvitg 28E, 7144 Vella
 Cuoz: 20:00 – 21:50 uras
 Presents: 61 votantas e votants ed 1 hosp
 Parsura: Daniel Solèr, president communal
 Actuar: Fabian Collenberg, actuar

Tractandas

1. Avertura

Il president communal Daniel Solèr arva la radunonza communal fagend beinvegni als presents ed engrazia ad els da haver dau suatientscha agl invit. Specialmein beneventa il parsura communal il canzlist ad interim Fabian Collenberg ed il niev elegiu canzlist Reto Pfister ch'entra en survetsch l'entschatta zercladur 2026.

Il president communal constatescha, che la radunonza communal ei vegnida convocada ad uras conform allas determinaziuns digl artechel 44 ella costituziun dalla vischnaunca Lumnezia, aschia che la radunonza ei cumpetenta da prender conclus.

Seschau perstgisar han:

- Marcus Caduff, cusseglier guvernativ
- Selina Crivelli-Caduff, menadra partiziun finanzas e personal
- Gabriel Sgier, menader da projects

La radunonza elegia dus dumbravuschs:

- Martin Cabalzar, Cumbel
- Franco Caminada, Vrin

2. Protocol dalla radunonza communal dils 17 d'october 2025 (2025/03)

Il protocol dalla radunonza communal dils 17 d'october 2025 ei staus exponius naven dils 14 da november 2025 ella canzlia communal e silla pagina d'internet dalla vischnaunca, pia duront silmeins 30 gis.

Tenor art. 34 dalla costituziun communal vegn il protocol dalla radunonza communal exponius per investa dils votants sil pli tard in meins suenter la radunonza duront 30 dis en casa communal e silla pagina d'internet dalla vischnaunca cun corrispundenta publicaziun. Recuors ein d'inoltrar en scret duront quei temps dall'exposiziun alla suprastonza communal. Ils recuors vegnan tractai alla proxima radunonza communal. Decisiva ei aschia la publicaziun silla pagina d'internet dalla vischnaunca (cun corrispundenta publicaziun).

Il president communal Daniel Solèr constatescha ch'igl ei vegniu inoltrau in recuors en scret da Curdin Capeder, Cumbel. Tenor il recuors ha Curdin Capeder tschentau neginas damondas sut tractanda 5. La suprastonza communal propona perquei d'adattar il text sut tractanda 5 sco sut descret:

Tractanda 5: Damondas

Tenor protocol: «[...]Curdin Capeder, Cumbel damonda schebein igl ei da quintar cun in sustegn finanziel dalla tgira da monuments[...]

Proposta per midada:

«[...]Ord il ravugl dalla radunonza communal vegn dumandau schebein igl ei da quintar cun in sustegn finanziel dalla tgira da monuments[...]

Conclus

La radunonza communal decide unanimamein d'approbar il protocol cun la midada menziunada.

3. Protocol dalla radunonza communal dils 12 da december 2025 (2025/04)

Il protocol dalla radunonza communal dils 12 da december 2025 ei staus exponius naven dils 09 da schaner 2026 ella canzlia communal e silla pagina d'internet dalla vischnaunca, pia duront silmeins 30 gis.

Tenor art. 34 dalla constituziun communal vegn il protocol dalla radunonza communal exponius per investa dils votants sil pli tard in meins suenter la radunonza duront 30 dis en casa communal e silla pagina d'internet dalla vischnaunca cun corrispundenta publicaziun. Recuors ein d'inoltrar en scret duront quei temps dall'exposiziun alla suprastonza communal. Ils recuors vegnan tractai alla proxima radunonza communal. Decisiva ei aschia la publicaziun silla pagina d'internet dalla vischnaunca (cun corrispundenta publicaziun).

Il president communal Daniel Solèr constatescha ch'igl ei buca vegniu inoltrau recuors en scret aschia ch'il protocol dalla radunonza communal dils 12 da december 2025 (2025/04) vala sco approbaus tenor art. 34 dalla constituziun dalla vischnaunca Lumnezia.

4. Sanaziun indrezs da producziun d'energia a Schanaus Sut, vischinadi Lumbrein

a) Approbaziun dil project

b) Concessiun dil credit da frs. 1'100'000.--

Introducziun

Il president communal Daniel Solèr fa l'introducziun tier la fatschenta.

- 1) L'Ovra electrica da Lumbrein resp. la Societad Ovra electrica Lumbrein (SOEL) furnescha dapi igl onn 1919 electricitad al vischinadi da Lumbrein e dapi igl onn 1946 era al vischinadi da Vrin.
- 2) L'Ovra electrica da Lumbrein ei vegnida excorporada igl onn 2011 dalla vischnaunca da Lumbrein ed ei organisada dapi lu en fuorma d'ina associaziun.
- 3) Tut ils habitonts dils vischinadis da Lumbrein e Vrin han la pusseivladad da daventar commembers.
- 4) La missiun da la SOEL ei da porscher a lur clientella – en cumparegliaziun cun la concorrenza – electricitad favoreivla, da mantener lavur e plazzas da lavur en la val sco era da menar ina gestiun sauna per prosperar a liunga vesta.
- 5) L'ovra electrica Schanaus Sut ei en funcziun dapi igl onn 1919. Ella consista da treis tschaffadas, d'in reservuar e dalla centrala.
- 6) La lingia d'aua restonta cumpeggia ils uals Aua da Val Gronda, Aua da Gargatauna, Aua da Tschantegn sco era Aua da Lumbrein (dalla sbuccada Aua da Val Gronda ed Aua da Tschantegn entochen sbuccada al Glogn).
- 7) Ils davos 20 onns eis ei vegniu produciu en media circa 1.5 uras gigawatt electricitad per onn. Quei ei in tierz dil diever da Lumbrein e Vrin.
- 8) Igl onn 1978 ha Lumbrein decidiu d'utilisar la forza hidraulica dall'Aua da Mulin (Val Dadens) e dall'Aua da Val Gronda per producir electricitad a Schanaus sut.
- 9) Ils 10 da fenadur 1978 ha la Regenza approbau questa atgna utilisaziun.
- 10) Cun la fusiun igl onn 2013 ei l'ovra ida en proprietad dalla vischnaunca Lumnezia ed era vegnida deliberada dall'obligaziun dalla sanaziun d'aua restonta.

- 11) La suprastanza communal ha discussiunau e giudicau igl agir vinavon intensivamein e quei cun perseguitar duas variantas. L'emprema varianta ei ina concessiun nova. La secunda varianta ei da restar tier il status actual e far l'investiziun els indrezs da producziun cun stuer far neginas sanaziuns d'aua restonta entochen la fin 2038.
- 12) Medemamein ha ei era dau pliras discussiuns cugl uffeci cantunal d'energia e traffic, culla cumissiun da quen e gestiun e cun il giurist da vischnaunca.
- 13) Avantatgs e disavantatgs dalla varianta sanaziun dils indrezs cun diever actual:
- Avantatgs: Menar vinavon l'ovra senza restricziuns novas pertuccont aua restonta
 - Disavantatgs: Lubientscha cun limitaziun entochen finiziun da concessiun resp. segirtad d'investiziun mo per 12 onns
- 14) Avantatgs e disavantatgs dalla varianta cun regulaziun nova:
- Avantatgs: Tut las pendenzas fussen liquidadas ed il diever per 60 onns segiraus
 - Disavantatgs: Mesiras d'aua restonta, liunga procedura, resca da recuors

Il president dalla Societad Ovra electrica Lumbrein (SOEL) Gian Derungs engrazia per la pusseivladad d'astgar far entginas explicaziuns davart la historia dalla societad e davart il project.

- Ils davos onns han ils responsabels dalla SOEL luvrau cunscienziusamein vid il project da sanaziun dils indrezs da producziun d'energia.
- L'ovra electrica Lumbrein ha festivau igl onn 2019 il giubileum da 100 onns. A caschun da quei giubileum eis ei vegniu redeggiu in cudisch cun massa fotografias che documenteschan la historia dall'ovra.
- Igl onn 1919 ei l'ovra vegnida prida en funcziun a Mulin. Quei en connex cun il transport da lenna naven da Silgin a Lumbrein.
- Igl onn 1946 ei la vischnaunca da Vrin vegnida colligiada cun la reit dall'ovra.
- Igl onn 1979 ei la centrala moderna a Schanaus Sut vegnida inaugurada.
- Igl onn 1992 eis ei vegniu installau ina turbina nova cun dapli prestaziun a Schanaus Sut.
- Igl onn 2011 ei l'ovra electrica vegnida externalisada e la Societad Ovra electrica Lumbrein fundada. Igl implont da Schanaus Sut ei en quei connex buca vegnius externalisaus. Quei damai ch'ei havess tier in'externalisaziun basignau ina concessiun nova. Ina concessiun nova havess muntau ch'ins havess stuiu risguardar novas determinaziuns pertuccont l'aua restonta. Las novas valurs pertuccont l'aua restonta havessan giu per consequenza che la producziun fuss sereducida. Denter la vischnaunca e la SOEL dat ei perquei in contract da menaschi pertuccont igl implont da Schanaus Sut.
- Il cussegl d'administraziun dalla societad secumpona da tschun personas (incl. representanza dalla vischnaunca Lumnezia). Per l'ovra ein quater personas engaschadas.
- Cefras indicativas digl onn 2024
 - vendita d'energia: 3.68 uras gigawatt
 - atgna producziun: 1.52 uras gigawatt
 - cumpra energia tier Repower SA: 1.89 uras gigawatt
 - atgna producziun: 41 %
 - sviulta: 1.36 milliuns francs

Il cau dil departement e representant dalla vischnaunca ella suprasatnza dalla SOEL Gian Caduff presenta il project.

- Il project cuntegn remeduras vid ils reservuars e lavurs da sanaziun a Schanaus Sut. A Schanaus Sut sesanflan la centrala cun la turbina, igl indrez hidraulic, il generatur, il transformatur ed il pilotadi.
- Ils cuosts totals sin basa d'offertas muntan frs. 1'100'000.--. Els semettan ensemen sco suonda:

▪ remplazzament turbina e generatur	frs. 275'000.--
▪ remplazzament pilotadi	frs. 340'000.--
▪ transformatur / 16 kV	frs. 100'000.--
▪ demontascha e dismessa sistem vegl	frs. 50'000.--
▪ adattaziuns baghetg (schazetg)	frs. 50'000.--
▪ total intermediar	frs. 815'000.--
▪ nunprevediu (10 %)	frs. 81'500.--
▪ planisaziun / meinaproject (15 %)	frs. 122'250.--
▪ total (excl. tpv.)	frs. 1'018'750.--
▪ proposta da credit	frs. 1'100'000.--
- Igl ei previu da far ina cumissiun da project cun dus representants dalla suprastnza communal ed in representant dalla SOEL.

Damondas

Martin Cabalzar, Cumbel ei dil meini ch'ei setracta per ina persuna buca dil fatg d'ina organisaziun cumplacada. El sedamonda tgei cumpetenzas e tgei dretgs che la SOEL ha e tgei cumpetenzas e dretgs che la vischnaunca posseda?

Ei setracta da dus partenaris ed ils fatgs ein reglai sco presentau en differents reglaments. En connex cun la fusiun dallas vischnauncas da Lumnezia havess ins bugen giu integrau l'Ovra electrica en l'organisaziun communal. Lumbrein ha denton fatg la pretensiun d'exclauder l'ovra.

Martin Cabalzar damonda tgei avantatgs e disavantatgs ch'ei hagi da haver in'ovra externalisada resp. ils avantatgs e disavantatgs da haver l'ovra ell'organisaziun communal. Martin Cablazar constatescha ch'ei vegn investau ina gronda summa ell'ovra, quei beinsavend che la vischnaunca sa buca decider davart la politica dall'ovra. Denter auter fixescha l'ovra il prezis d'energia. El giavischa entginas explicaziuns en caussa.

Gian Derungs declara ch'ei fuss stau prudent d'era gest integrar igl implont da Schanaus Sut ella nova societad. Muort l'aua restonta han ins denton buca externalisau igl implont. Quei ch'ei adina stau in tema ei il fatg che Lumbrein e Vrin vegnan furni dall'ovra electrica ed ils ulteriurs vischinadis dalla Repower SA. In'ovra en in menaschi politic ei buc ideal. Quei damai che las vias per prender decisiuns ein en in menaschi communal fetg liungas. Plinavon havess l'entira vischnaunca da decider davart ils prezis d'energia da Lumbrein e Vrin. Quei fuss ina situaziun meins adattada. Davart las tariffas dalla Repower SA sa la vischnaunca era buca decider. Las incumbensas ein relativamein claras. Ils implonts dalla produczion s'audan alla vischnaunca. Denter la vischnaunca e la SOEL dat ei in contract. La SOEL paga 1.5 raps per kilowatt-ura alla vischnaunca. Plinavon paga la SOEL ina summa annuala da 35'000 francs en in fondo da renovaziun. La SOEL fa igl entir menaschi e las remeduras annualas necessarias. Mintga onn sto la SOEL inoltrar alla vischnaunca in plan d'investiziuns che sto vegnir deliberaus dalla suprastnza communal. Il contract ei limitaus entochen la fin 2040. Silsunter ei la vischnaunca libra da far cun l'ovra tgei ch'ella vul.

Il president communal Daniel Solèr declara che la suprastnza communal seigi stada dil meini da mantener vinavon l'ovra sco tochen da cheu. Quei oravontut muort l'aua restonta. Igl onn 2040 resp. entgins onns avon setschenta lu la damonda co ei va vinavon cun l'ovra.

Ina semeglionta situaziun han actualmein las Ovras Zervreila. Tala ovra s'auda egl avegnir per gronda maioritad al maun public. La reit vegn definida dil cantun Grischun. La Regenza definescha tgei distribuider ch'ei responsabels per tgei intschess. El contract denter la SOEL e la vischnaunca ein ils detagls determinai. Detg sempel s'auda la reit alla Societad Ovra electrica Lumbrein e la producziun alla vischnaunca. Consequentamein eis ei el suadont cass la vischnaunca che sto decider schebein ella vul far l'investiziun. La fixaziun dallas tariffas ei surschau alla SOEL. La suprastanza communal ei dil meini da far oz l'investiziun tenor questa organisaziun. Ins sto saver che la SOEL ei dependenta da mintga liter aua. Tgei che succeda cun la fin dalla concessiun igl onn 2040 ei aunc buc enconuscent. La varianta d'ina concessiun nova havess sper ils disavantatgs dall'aua restonta era giu per consequenza d'in liung process e la resca da recuors. Cun questa varianta presentada sa l'ovra cuntinuar cun la producziun senza restricziuns d'aua restonta, pia sco tochen da cheu.

Marco Casanova, Lumbrein engrazia per las explicaziuns. El damonda tgei che schabegiass cun l'ovra schebein ins fa buca l'investiziun?

Gian Derungs declara ch'ins ei mintga onn vid far reparaturas. Senza l'investiziun vegn l'ovra probablamein buca pli a funcziunar ditg. La tecnica ei digl onn 1979. Cun in niev sistem vegn la SOEL era da megljar la producziun.

Daniel Solèr declara ch'ins stoppi cumprar en l'energia schebein l'ovra croda ora. La fiera d'energia ei fetg volatila. Ils cuosts fussen probablamein pli cars ch'ils cuosts actuals da producziun. Ei ha secapescha era dau temps cun prezis pli favoreivels.

Gian Derungs declara che la producziun cuosti 7 raps per kilowatt-ura. Ei ha dau onns ch'ins hagi saviu cumprar en per 4 raps, denton era temps ch'ins hagi cumprau en per 20 raps.

Proposta

Approbar il project per la sanaziun dils indrezs da producziun d'energia a Schanau Sut, vischinadi Lumbrein e conceder il credit da frs. 1'100'000.--.

Conclus

La radunonza communal decida unanimamein d'approbar il project e conceder il credit da frs. 1'100'000.--.

5. Sanaziun pegna casa da scola a Lumbrein

a) Approbaziun dil project

b) Concessiun dil credit da frs. 325'000.--

Introducziun

Il cau dil departement Erwin Capeder presenta la fatschenta.

- 1) La pegna dalla casa da scola Lumbrein ei circa 40 onns veglia. Ei setracta d'ina pegna da stialas.
- 2) Oriundamein era previu da remplazzar la pegna avon quater onns. Muort autras investiziuns ei quei remplazzament vegnius spustaus.
- 3) Igl uffeci per natira ed ambient pretenda in remplazzament dalla pegna actuala.
- 4) La pegna caschuna actualmein bia lavur da manteniment per ils luvriers communal.

- 5) Ils cuosts totals per quei project muntan frs. 325'000.-- e semettan ensemen sco suonda:
- scaldament	frs. 235'000
- electricitad	frs. 25'000
- impressari	frs. 18'000
- strucatura	frs. 7'000
- scrinari	frs. 10'000
- planisaziun pegna	frs. 23'000
- nunprevediu	frs. 7'000
- total	frs. 325'000
- 6) Actualmein ein la casa da scola ed ina habitaziun colligiadas vid la pegna.
- 7) En connex cun la sanaziun dalla via cantunala eis ei previu d'installar lingias per calira a distanza en favur dalla Casa d'Angel.
- 8) Igl avegnir dalla casa da scola ei aunc buca enconuschents. La pegna ei denton dimensiunada era per habitaziuns. Ina transformaziun dalla casa da scola fuss entras quei pusseivla.

Damondas

Primus Cavegn, Vella damonda schebein la lingia en Casa d'Angel seigi era risguardada els cuosts presentai.

Gerau Erwin Capeder declara che tals cuosts seigien buca risguardai en quest project. Questa lingia cuosta circa frs. 50'000.--. Quels cuosts van denton per grevezia dil credit da sanaziun dalla via cantunala.

Proposta

Approbar il project da sanaziun dalla pegna dalla casa da scola Lumbrein e conceder il credit da frs. 325'000.--.

Conclus

La radunonza communal decida unanimamein d'approbar il project e conceder il credit da frs. 325'000.--.

6. Concessiun credit da planisaziun project infrastruttura da sport Bual a Vella

a) Approbaziun dil project

b) Concessiun dil credit da frs. 265'000.--

Introducziun

Il president communal presenta la fatschenta.

- 1) La populaziun ei gia pliras gadas vegnida orientada davart il project d'infrastructura da sport a Bual/Vella.
- 2) In impurtont pass ei stau la revisiun parziala ch'ei vegnida approbada el denter temps entras la Regenza. Encunter quei conclus eis ei vegniu inoltrau neginas protestas.
- 3) La cumissiun dil project ei sefatschentada intensivamein cun il project. Alla cumissiun da project fan part Primus Cavegn, Rafael Cabalzar, Fabiana Capaul, gerau Daniel Blumenthal, gerau Gian Caduff ed il president communal.
- 4) La cumissiun ha proponiu il credit da planisaziun per mauns dalla suprastonza communal. La suprastonza communal ei dil meini ch'ei basegna il credit per saver

cuntinuar cun il project ed aschia beingleiti haver ina buna survesta dils cuosts d'investiziun per presentar alla radunonza communal la damonda da credit correspondententa.

- 5) Ils cuosts totals da planisaziun muntan frs. 265'000.-- e sebasan sin offertas.

lavurs	credit
Lavurs preparatoricas	frs. 75'000.00
- concorrenza da project	
- cussegliaziun	
- preproject planisaziun plaz da ballapei	
Planisaziun architect (architectura Sgier)	frs. 93'000.00
<i>Fasa 3</i>	
- project da baghegiar	
- procedura da lubientscha	
<i>Fasa 4</i>	
- scriver ora las lavurs, cumparegliaziun offertas e contracts da lavur	
Planisader plaz da ballapei (Daniel Wegmüller)	frs. 47'000.00
- project da baghegiar	
- procedura da lubientscha	
- cumparegliaziun offertas e propostas surdadas da lavur	
Planisaziun lavurs d'electricidad	frs. 10'000.00
Planisaziun scaldament, sanitar e ventilaziun	frs. 28'000.00
Inschignier da construcziun	frs. 12'000.00
<i>total (incl. tpv.)</i>	<i>frs. 265'000.00</i>

- 6) Las lavurs d'architectura succedan entras il biro d'architectura Sgier che ha gudignau la concorrenza.
- 7) Previu cun il credit da planisaziun eis ei da far tuttas lavurs entochen e cun scriver ora las lavurs. Cun quest agir ein ils cuosts silsuenter enonuschents ed il project sa vegnir suttamess al gremi communal cumpetent per decider surlunder.

Damondas

Il commember dalla cumissiu Primus Cavegn, Vella declara ch'ins vegli scriver ora las lavurs per saver presentar alla radunonza communal silsuenter in project cun cuosts sin basa d'offertas. Cun quei agir sa la segirtad da prezis vegnir garantida.

Proposta

Conceder il credit da planisaziun da frs. 265'000.-- per il project infrastruttura da sport Bual a Vella.

Conclus

La radunonza communal decida unanimamein da conceder il credit da planisaziun da frs. 265'000.--.

7. Varia

1) Menziuns dil president communal, Daniel Solèr:

- La suprastonza communal ha elegiu Reto Pfister sco niev canzlist communal. El entra en sia nova piazza l'entschatta zercladur 2026.
- La Pro Natura, WWF Svizra, Uniun dils pescadurs Svizzers ed Aqua Viva han fatg recuors enviers il project «transiziun Lumnezia» dallas Ovras Zervreila SA.
- La Regenza ha concediu la lubientscha tier l'adattaziun dil plan directiv regional en connex cun las deponias ed il plan directiv cantunal dalla regiun Surselva. La deponia da Porclas figurescha el plan directiv.
- La nov'adressaziun da baghetgs ei vegnida verificada entras igl uffeci d'agricultura e geoinformaziun. Entras quei san ils proxims pass dalla procedura vegnir instradai.
- Igl onn 2029 festivescha la vischnaunca Lumnezia e la vischnaunca Herrliberg comunablamein il giubileum da 50 onns padrinadi. La vischnaunca Herrliberg ha elegiu Joel Gieringer sco niev parsura communal. El suonda a Gaudenz Schwitter.
- Naven dils 11 da matg 2026 sesanfla il spurtegl dalla posta el biro da Surselva Turissem a Vella.
- La banca Raiffeisen Surselva ha informau che la filiala da Vella vegn serrada la fin da matg 2026. Plinavon vegnan las filialas da Sursaissa e Val Sogn Pieder medemamein serradas.
- La vischnaunca Lumnezia ei representada culla bandiera alla fiasta da «Sechsilüta» ils 20 d'avrel 2026 a Turitg.
- La vischnaunca ha publicau en las medias regionalas igl inserat per in/a referendari/a per igl uffeci da baghegiar (60 - 100 %).
- Tanja Bischofberger dil biro PlanIdee ha communicau l'abdicaziun sco planisadra da vischnaunca sin la fin dil meins avrel 2026.
- La vischnaunca Lumnezia separticipescha all'occorrenza Best Tourism Village.
- Igl onn 2025 eis ei vegniu deponiu 650 sacs da rumien ners (110 liters) els molocs.
- Ils 4 da mars 2026 ha giu liug a Vella l'orientaziun davart ils projects dall'Infra Mundaun SA.
- La proxima radunonza communal ha liug ils 16 d'avrel 2026 a Vella.
- La radunonza communal dils 19 da zercladur 2026 ha liug ad Uors.

2) Menziuns ord las retschas dalla radunonza communal

Gionin Caduff, Vattiz declara ch'el hagi studegiu la tematica da concessiuns. La vischnaunca Lumnezia seigi in territori che ruschna ed en moviment. Il Glogn procura entras l'aua ch'il territori ruscha pli fetg. Quei fuss tenor Gionin Caduff in impurtont argument che la vischnaunca stuess purtar en tier las discussiuns en connex cun il project da transiziun.

Il president communal dat raschun a Gionin Caduff e vegn a purtar en igl argument.

Primus Cavegn, Vella ha udiu che la suprastonza communal seigi buca vegnida orientada fetg baul davart ils projects resp. davart ils documents ch'ei vegni presentai dall'Infra Mundaun SA ils 4 da mars 2026. El ha entginas damondas pertuccont ils projects. Sco emprem vul el intervegnir la posiziun dalla suprastonza communal en connex cun ils projects.

Il president communal declara che la vischnaunca seigi representada ella Infra Mundaun SA cun dus consuprastonts. Ils projects eran enconuschents. Pertuccont il concept d'ennevar ei la suprastonza communal vegnida informada circa miez schaner 2026. La

suprastonza communal ha sinaquei discurriu intensivamein davart ils projects ed ei dil meini ch'ei basegna ina priorisaziun dils projects d'ennevar sco era in management d'aua. Sin fundament dallas constataziuns ha la suprastonza communal fatg in scriver per mauns dall'Infra Mundaun SA. Pertuccont ennevar ha la suprastonza communal constatau ch'ei era el concept presentau buca stau previu d'ennevar ulteriuras pistas davart dalla Lumnezia. Sin intervenziun dalla suprastonza communal ei el concept previu d'ennevar il tschancun da Sezner a Crusch vegnius risguardaus. La suprastonza communal sustegn denton ils projects presentai entras l'Infra Mundaun SA. La suprastonza communal vegn era a far la corrispundenta proposta per mauns dalla radunonza communal dils 16 d'avrel 2026.

Primus Cavegn declara ch'el hagi giu intec miserias cun la presentaziun dils 4 da mars 2026. Il pli impurtont per ennevar ei da haver avunda aua. Tenor calcul da Primus Cavegn ein rodund 75'000 m³ aua avon maun per producir neiv. Tenor presentaziun basegna ei denton 240'000 m³ aua. Quei munta ch'igl ei pusseivel d'ennevar il territori sulettamein cun pumpar aua. Sin rodund 2000 meters sur mar eis ei previu d'ereger in lag cun in volumen da 100'000 m³. Sin quell'altezia vegn buca bia aua a val. Quei munta ch'ins stuess pumpar ensi l'aua. Tenor la presentaziun eis ei denter auter previu d'ennevar naven da Mundaun tochen giudem. Sco ins auda eis ei previu da baghegiar ina gondla da Valata a Cuolm Sura. Primus Cavegn sedamonda perquei schebein tal tschancun sto haver emprema prioritad tier la produenziun da neiv. Quei oravontut en vesta alla munconza d'aua. Plinavon constatescha Primus Cavegn che duas ustrias sesanflan sin territori nua ch'ei ha meinsvart buca neiv. Talas pistas che meinan tier las ustrias (Wali e Sezner) ston haver prioritad. Tenor calcul da Primus Cavegn mauncan denter 100'000 e 150'000 m³ per ennevar. Questa constataziun ha Primus Cavegn era communicau al president dil cussegl d'administraziun dallas Penderas. Primus Cavegn pretendia che damondas centralas da projects seigien sclaridas cura ch'ils projects vegnan presentai. Plinavon stuess vegnir priorisau ils projects d'ennevar. Priorisau eis ei tenor la presentaziun dils 4 da mars 2026 nuot. La Vischnaunca Lumnezia paga 3.9 milliuns francs e conceda ina garanzia da 7.5 milliuns francs. El sedamonda tgei che vegn striaus sch'ils daners tonschan buca.

Primus Cavegn explichescha vinavon ch'el hagi gia sco consuprastont communal fatg l'exprientscha ch'ins ha adina puspei da sestrer cun entgins exponents da Sursaisa. Tenor el sto la vischnaunca Lumnezia survegnir in sez el cussegl d'administraziun. Actualmein eis ei buca pusseivel sco Lumnezian da cumprar aczias dallas societads. En connex cun ils projects sto vegnir pretendiu ch'ils affons dalla Lumnezia san egl avegnir far diever dallas penderas gratuitamein.

Primus Cavegn damonda schebein la summa da 3.9 miliuns francs hagi consequenzas per la vischnaunca. El vul en quei connex saver schebein auters projects ston vegnir spustai ni schebein il pei da taglia stoppi vegnir alzaus. Plinavon declara el ch'el seigi buc encunter ils projects.

Il president communal engrazia per il votum. Il parsura communal e la suprastonza communal partan il meini.

A caschun dalla radunonza communal dils 16 d'avrel 2026 vegn decidiu davart in credit da 3.9 milliuns francs. La summa ei risguardada el plan da finanzas dalla vischnaunca. Schebein projects ston vegnir spustai eis ei aunc buca vegniu discutau en suprastonza. Ord vesta dil president communal han ils projects dall'Infra Mundaun SA buc influenza negativa sin auters projects comunals.

Ils puncts menziunai da Primus Cavegn ha la suprastonza communal gia communicau all'Infra Mundaun SA. La suprastonza communal giavischa medemamein ina reorganisaziun dallas societads, ina representanza el cussegl d'administraziun e ch'ils affons sappien ir gratuitamein cun skis. Plinavon ha la suprastonza communal communicau ch'ei basegni ina priorisaziun dils projects d'ennevar.

Rudolf Caduff, Cumbel damonda schebein las societads paghien ora dividendas e schebein igl ei buca pusseivel per la vischnaunca da cumprar aczias.

Il parsura communal declara ch'ei vegni gia dapi entgins onns buca pagau ora dividendas. Plinavon fa el attents che la contribuziun communal vegni buca pagada allas pendicularas mobein all'Infra Mundaun SA. Ultra da quei explichescha il president communal ch'ei seigi entochen oz buca stau pusseivel da cumprar aczias.

Curdin Capeder, Cumbel declara ch'ei seigi naven dall'entschatta vegniu pretendiu dalla vischnaunca Lumnezia ch'ei detti egl avegnir mo pli ina societad e ch'ils affons stoppien saver ir gratuitamein cun skis. Il diever dallas pendicularas gratuitamein entras ils affons ei in pign zucher che stoppi vegnir purschius dallas pendicularas.

Curdin Capeder ei dil meini ch'ins sto far enzatgei per la vallada e nies territori da skis. Per quei motiv eis el buc encunter il project. Ei sa denton buc esser ch'il parsura dil cussegl d'administraziun fa sco el savess nuot dallas pretensiuns menziunadas. Pertuccont ils contracts cun ils possessurs constatescha Curdin Capeder che quels ein per gronda part vegni fatgs dalla vart dalla Lumnezia. Dalla vart da Sursiassa ei quei tenor enconuschiantscha da Curdin Capeder aunc buca fatg.

Il president communal engrazia per il votum.

Il cau dil departament Gian Caduff orientescha davart il niev sistem d'e-bau. Las damondas da baghegiar che vegnan inoltradas sin via electronica caschunan meins lavur agl uffeci da baghegiar. Cun il niev sistem eis ei buca necessari da dar giu plans en pupi. L'exposiziun publica ei entras il sistem niev era online sin la pagina d'internet cantunala (www.ebau.gr.ch). En canzlia communal secatta daniev ina televisiun sin la quala ins sa prender investa dils plans.

Plinavon ein daniev ils plans da vischnaunca sin www.geoportal.ch. Il gerau Gian Caduff ha el denter temps ina survesta dils cass da baghegiar aviarts. Actualmein ein 1231 cass da baghegiar aunc buca serrai giu. Ensemen cun l'interpresa HMQ SA vegnan ils cass pendants luvrai si. 230 cass da baghegiar ein aunc buca serrai giu e 600 cass da baghegiar ein terminai denton aunc buca collaudai. Dapi il schaner 2026 ein rodond 100 cass vegni terminai. Prioritad ha vinavon la tractaziun da damondas da baghegiar novas, denton eis era necessari da far uorden. Dapi la fusiun eis ei vegniu archivau negins cass da baghegiar. Plinavon declara gerau Gian Caduff che la vischnaunca seigi actualmein sin la tscherca d'in/a collaboratur/a per igl uffeci da baghegiar.

Ei vegn buca pli giavischau il plaid ed il president communal, Daniel Solèr siara la radunonza.

El engrazia a convischinas e convischins per la participaziun, pil sustegn e la confidanza demussada enviars la suprastonza communal.

7144 Vella, ils 13 da mars 2026

Il president:

Igl actuar:

Daniel Solèr

Fabian Collenberg